

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๕

วันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖
เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำร้องลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง
ได้ดังนี้

๑. พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่
๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มีผลให้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนพ้นจากตำแหน่ง และพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว มาตรา ๔ กำหนดให้มีการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยกำหนดวันที่พรรคการเมืองจะยื่นบัญชีรายชื่อ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ และ
กำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๕
ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕

๓. ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดให้พรรคการเมืองยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ
ตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๕ มีพรรคการเมืองยื่นบัญชีรายชื่อจำนวน
๘ พรรค ดังนี้

พรรคไทยรักไทย	จำนวน ๑๐๐ คน
พรรคไทยช่วยไทย	จำนวน ๑๓ คน
พรรคเกษตรกรไทย	จำนวน ๗ คน
พรรคประชากรไทย	จำนวน ๒๗ คน
พรรคพลังประชาชน	จำนวน ๕ คน
พรรคแผ่นดินไทย	จำนวน ๕ คน
พรรคพัฒนาชาติไทย	จำนวน ๕ คน
พรรคธรรมาธิปไตย	จำนวน ๕ คน

ภายหลังจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบหลักฐานการสมัครและคุณสมบัติของผู้สมัคร และได้ประกาศรายชื่อพรรคการเมืองที่ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่า นายเปรมศักดิ์ เพียยุระ ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย ได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทย และได้บวชเป็นพระภิกษุ ซึ่งมีผลให้นายเปรมศักดิ์ เพียยุระ ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย เหลือจำนวน ๕๕ คน

๔. ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดให้เปิดรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๕ ถึงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๕ มีผู้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกเขตเลือกตั้ง รวมจำนวน ๕๔๑ คน โดยแยกเป็นผู้สมัครจากพรรคต่าง ๆ ดังนี้

พรรคไทยรักไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๔๐๐ คน
พรรคเกษตรกรไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๒๐ คน
พรรคพลังประชาชน	มีผู้สมัครจำนวน ๕ คน
พรรคประชากรไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๘๓ คน
พรรคแผ่นดินไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๑๒๑ คน
พรรคไทยช่วยไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๖๖ คน
พรรคพัฒนาชาติไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๓๑ คน

พรรคชมมาธิปไตย	มีผู้สมัครจำนวน ๔ คน
พรรคกสิกรไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๑ คน
พรรคกฤษไทม์นกง	มีผู้สมัครจำนวน ๒ คน
พรรคชีวิตที่ดีกว่า	มีผู้สมัครจำนวน ๒ คน
พรรคสยาม	มีผู้สมัครจำนวน ๒๘ คน
พรรคกิจสังคม	มีผู้สมัครจำนวน ๕ คน
พรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า	มีผู้สมัครจำนวน ๓๗ คน
พรรคคนขอปลดหนี้	มีผู้สมัครจำนวน ๑๑๔ คน
พรรคเพื่อนเกษตรกรไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๘ คน
พรรครักษ์แผ่นดินไทย	มีผู้สมัครจำนวน ๓ คน
พรรคพลังธรรม	มีผู้สมัครจำนวน ๓ คน

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบหลักฐานการสมัครและคุณสมบัติของผู้สมัครทุกคนแล้วปรากฏว่า ในเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๔๐๐ เขต มีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวเป็น จำนวน ๒๗๑ เขต และมีเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑ เขต คือ เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร ที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากเขตเลือกตั้งดังกล่าวมีผู้สมัคร จำนวน ๑ คน คือ นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ พรรคไทยรักไทย และเมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๓ ได้ตรวจสอบพบว่ามีรายชื่อของนายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ ปรากฏอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิ (ส.ส. ๓๒) จึงได้ประกาศไม่รับสมัคร นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ ต่อมานายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำสั่งที่ ๑๖๘๘/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ว่า “นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ เป็นผู้เสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๓ มีคำสั่งไม่รับสมัคร ชอบแล้ว”

๕. ในการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๓๑/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาข้อมูลจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งกรณีผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อและผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว มีความเห็นดังนี้

๕.๑ กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียง

รวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีนั้น ได้รับเลือกตั้ง ฯ” และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำนวนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อแล้ว จะเห็นว่า มีเฉพาะพรรคไทยรักไทยเท่านั้นที่เคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา โดยได้คะแนนเสียงจำนวน ๑๕ ล้านเศษ และมีผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๖๗ คน สำหรับพรรคการเมืองอื่นที่มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ ซึ่งหากพิจารณาจากข้อมูลจำนวนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งครั้งนี้ ประกอบกับข้อมูลพรรคการเมืองที่เคยมีผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาแล้ว จะเห็นว่า พรรคไทยรักไทย น่าจะเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนสูงสุด ส่วนพรรคการเมืองอื่นอาจได้รับคะแนนเลือกตั้งต่ำและอาจจะน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ กรณีเช่นนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยจะได้รับเลือกตั้งทั้งหมด แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยมีเหลืออยู่เพียง ๕๕ คน ดังนั้น หากมีการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ โอกาสที่จะมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบ ๑๐๐ คน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ พรรคหนึ่ง จึงเป็นไปได้สูง

๕.๒ กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ พรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๔ พรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าในวันเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งคนเดียว และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง” และมาตรา ๗๔ พรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติว่า “ในกรณีที่เหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนเดียวตามพรรคหนึ่ง และได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น” เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามข้อ ๔ แล้ว จะเห็นว่า มีหลายเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต จะต้องได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่

ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น และหากพิจารณาจากฐานเสียงของแต่ละพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้แล้ว มีหลายเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียวที่อาจจะไม่ได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น กรณีเขตเลือกตั้งในจังหวัดทางภาคใต้ ซึ่งเป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้ และถึงแม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ แล้ว โอกาสที่ผู้สมัครคนนั้น จะได้รับคะแนนเสียงถึงร้อยละยี่สิบ ก็คงจะเป็นไปได้ยาก ประกอบกับมีเขตเลือกตั้ง ๑ เขต คือ เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนี้ จะทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ครบจำนวน ๔๐๐ คน ตามที่กฎหมายกำหนด

๕.๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ และมาตรา ๑๔๕ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบบัญชีรายชื่อ และแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนี้แล้ว เห็นว่า การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ มีปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถจะจัดการเลือกตั้งให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบจำนวน ๕๐๐ คนได้ โดยเฉพาะปัญหากรณีเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งไม่มีบทบัญญัติกฎหมายฉบับใดกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

๖. คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ รวม ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๑ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เมื่อครบกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่า เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือ นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ แต่เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว ปรากฏว่ามีชื่อนายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

จึงประกาศไม่รับสมัคร ต่อมานายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และศาลฎีกาได้มีคำสั่งว่า นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ เป็นผู้เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในเขตเลือกตั้งดังกล่าวจึงไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเหลืออยู่ ดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่มีการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๖.๒ กรณีเขตเลือกตั้งใดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง จนครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ยังไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งอาจทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบจำนวน ๕๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ และทำให้ไม่สามารถเรียกประชุมรัฐสภาได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ ดังนี้ จะถือได้หรือไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งแล้วเสร็จหรือยัง

๖.๓ กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อพิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแล้ว เป็นที่คาดหมายได้ว่า เมื่อเลือกตั้งเสร็จแล้ว จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบจำนวน ๑๐๐ คน อย่างแน่นอน กรณีนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเปิดรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อใหม่ที่ยังขาดอยู่ได้ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญ ตรวจสอบคำร้องแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือมีรายการเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖ จึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง

ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณา คือ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ในองค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

กรณีตามคำร้อง ผู้ร้อง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ บัญญัติให้มีขึ้น และบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แต่คำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้ จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นด้วย และการที่จะพิจารณาว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดขึ้นหรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาจากประเด็นตามคำร้อง ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งตามคำร้องนี้ มีประเด็นที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรวม ๓ ประเด็น ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เมื่อครบกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่าเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือ นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ แต่เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว ปรากฏว่า มีชื่อนายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง จึงประกาศไม่รับสมัคร ต่อมานายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และศาลฎีกาได้มีคำสั่งว่า นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ เป็นผู้เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในเขตเลือกตั้งดังกล่าวจึงไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเหลืออยู่ ดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่มีการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ โดยกำหนดให้มี

การเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีหน้าที่จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ ได้บัญญัติไว้ ดังนั้น ปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการรับสมัครดังกล่าว จึงยังอยู่ในอำนาจการพิจารณาดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ต้องรับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่มีการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเหลืออยู่ดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาของการไม่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรสาคร กรณีคำร้องประเด็นที่หนึ่งนี้จึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก จำนวน ๕ คน คือ นายผัน จันทรปาน นายจุมพล ณ สงขลา นายนพดล เสงเจริญ นายปรีชา เฉลิมวิชัย นายมงคล สระฐาน นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง จึงไม่รับคำร้องตามประเด็นที่หนึ่งนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ คน คือ นายมานิต วิทยาเต็ม เห็นว่ากรณีนี้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดขึ้นแล้ว จึงรับคำร้องประเด็นที่หนึ่งนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ประเด็นที่สอง กรณีเขตเลือกตั้งใดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสอง จนครบกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ยังไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละ ยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งอาจทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบจำนวน ๕๐๐ คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ และทำให้ไม่สามารถเรียกประชุมรัฐสภาได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ ดังนี้ จะถือได้หรือไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง แล้วเสร็จ หรือยัง

พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงแต่คาดการณ์ว่าเมื่อได้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ แล้ว จะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ซึ่งขณะที่เสนอคำร้องนี้ ยังไม่ได้มีการเลือกตั้ง ตามวันเวลาดังกล่าว จึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดขึ้น กรณีคำร้อง ตามประเด็นที่สองนี้ มีลักษณะเป็นการหารือ โดยไม่เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงไม่รับคำร้องประเด็นที่สองนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ประเด็นที่สาม กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อพิจารณาจาก บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแล้ว เป็นที่คาดหมายได้ว่า เมื่อเลือกตั้งเสร็จแล้วจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบจำนวน ๑๐๐ คน อย่างแน่นอน กรณีนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเปิดรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อใหม่ที่ยังสามารถอยู่ได้ หรือไม่

พิจารณาแล้ว การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นนี้ เป็นเพียงการคาดการณ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยยังไม่ได้มีปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นจริงแต่อย่างใด กรณีคำร้องตามประเด็นที่สามนี้มีลักษณะเป็นการหารือเช่นเดียวกัน ไม่เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงไม่รับคำร้องประเด็นที่สามนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ทั้งสามประเด็นไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

นายพัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่

ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนพดล เสงเจริญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมานิต วิทยาเต็ม

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นางเสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ